

МРЕЖА ЗА РУРАЛЕН РАЗВОЈ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

е-билтен

бр. 08 јануари - јуни 2014

ИЗДАВА

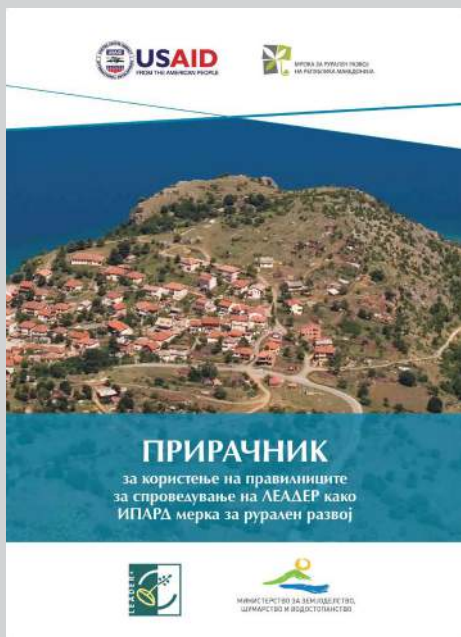
МРЕЖА ЗА РУРАЛЕН
РАЗВОЈ НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

ул. Коста Веселинов За
1000 Скопје
Р. Македонија
Тел: +389 (2) 3075 506
Факс: +389 (2) 3075 503
email: info@ruralnet.mk

www.ruralnet.mk

Во овој број...

Почеток на активностите од проектот: ПОВРЗУВАЊЕ НА ЛУЃЕТО СО ПРИРОДАТА – ЗАЈАКНУВАЊЕ И ВМРЕЖУВАЊЕ НА ГРАЃАНСКИТЕ ЗДРУЖЕНИЈА ВО МАКЕДОНИЈА 3

Спроведени активности на „Еко Логик“ 5

Реализирани активности на „Етно - Беба“ 6

Реализирани активности на ЗЕМ “Езерка” 7

Отворена регионална канцеларија на МРР во Гостивар 8

“Руралниот развој во регионот на Југоисточна Европа и Турција – Зајакнување на чинителите во руралниот развој и LEADER пристапот“ организирано во соработка со Постојаната работна група за рурален развој во Југоисточна Европа, ПРЕПАРЕ партнерството за рурална Европа, Мрежата за рурален развој на Република Македонија, Мрежата за рурален развој на Србија и Мрежата за рурален развој на Црна Гора 8

Прирачник за користење на правилниците за спроведување на LEADER како ИПАРД мерка за рурален развој 10

Промовирани советодавни пакети за адаптација на земјоделството кон климатските промени 11

Промоција на советодавните пакети и споделување на резултатите и достигнувањата во рамки на проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени 12

Квиз за климатски промени 13

Четврти собраниски состанок на Балканската мрежа за рурален развој 14

Учество на Балканската мрежа за рурален развој (БМРР) на 13иот Шведски рурален парламент ... 15

Почеток на активностите од проектот:

ПОВРЗУВАЊЕ НА ЛУЃЕТО СО ПРИРОДАТА – ЗАЈАКНУВАЊЕ И ВМРЕЖУВАЊЕ НА ГРАЃАНСКИТЕ ЗДРУЖЕНИЈА ВО МАКЕДОНИЈА

Од март 2014 година, меѓународниот центар за уметност и одржлив развој „Арт Поинт - Гумно“ со седиште во село Слоештица како локален партнер на ИПА проектот „Поврзување на луѓето со природата – зајакнување и вмрежување на граѓанските здруженија во Македонија“ ги координира активностите што се спроведуваат на подрачјето на Илинска-Плакенска Планина во рамките на општина Демир Хисар.

Проектот се спроведува во соработка со Plantlife International, од Велика Британија и Македонското еколошко друштво од Скопје во подрачјата: Осогово, Шар Планина, Илинска-Плакенска Планина и НП Пелистер и негова главна цел е вклучување на македонските граѓани како волонтери за заштита на природата; преземање акции кои би придонеле кон имплементација на ЕУ регулативите за зачувување на мрежата Натура 2000.

На 22 мај 2014 година беше одржан првиот настан на локално ниво чија цел беше, преку информативно-едукативни работилници, да се мотивираат и регрутираат волонтери за проектот. Согласно претходните искуства на „Арт Поинт - Гумно“, целна група беа ученици од основните училишта кои преку своите активности можат да ги пренесат пораките на проектот, но и да споделат искуства со неколку генерации во своите семејства (помали и/или постари браќа и сестри, родители, баби и дедовци).

Воведни предавања за дивите билки во ОУ Гоце Делчев во Демир Хисар

ОУ Браќа Миладиновци, проектниот тим беше пречекан со изложба на тема: Дивите билки околу нас!

Оваа активност се спроведуваше во соработка со одговорните наставници по биологија!

На 3-те работилници кои се одржаа во Основните општински училишта: „Гоце Делчев“ во Демир Хисар и „Браќа Миладоновци“ во село Жван, присуствуваа вкупно 156 ученици од прво до осмо одделение. На крајот од работилниците, учениците добија задача:

Најмалите, од 1^{во} до 4^{то} одделение

- Да одберат една лековита билка и да ја нацртаат, или
- Да направат хартиена изработка (оригами) на тема „Дивите билки“

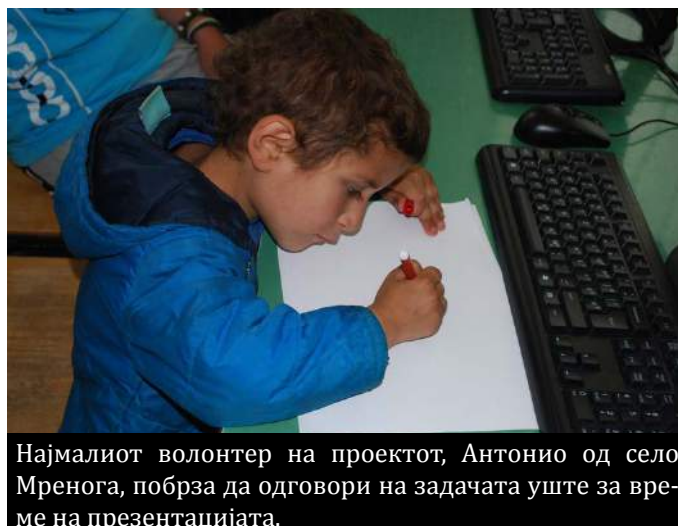
Повозрасните, од 5^{то} до 8^{мо} одделение

- Да направат хербариум со дива билка, или
- Да напишат есеј, песна, гатанка или др. литературна творба за една дива билка

Благодарение на посветеноста и безрезервната поддршка од страна на одговорните лица во училиштето, горенаведените уметнички творби од учениците беа собрани до 13^{ти} јуни. Истите ќе бидат дел од изложбата која за прв пат ќе биде отворена на манифестацијата „Славење на Пирејот“ во село Слоештица (28^{ми} август 2014), а најдобрите три литературни творби ќе бидат наградени и прочитани на истата манифестација.

Учениците од ОУ Браќа Миладоновци се жители на селата кои припаѓаат на регионот на т.н. Горен Демир Хисар каде дивите билки се дел од традицијата и секојдневието

Најмалиот волонтер на проектот, Антонио од село Мренога, побрза да одговори на задачата уште за време на презентацијата.

Спроведени активности на „Еко Логик“

Децата се поважни од автомобилите

Во периодот од јануари до јуни 2014, НВО Еко Логик активно работеше на подигнување на свеста кај граѓаните за заштита на животната средина, како и на зајакнување на капацитетите на своите членови.

Тимот на Еко Логик посветено работеше на реализација на активности во рамки на кампањата „Децата се поважни од автомобилите“. Со цел да ја потенцираат важноста на безбедноста на децата, покренаа иницијативи за отстранување на возилата од пешачките зони и дворови на училиштата.

Во соработка со „Автономен Културно Социјален Центар, Скопје“, Еко Логик организираше серија на проекции на документарни филмови на теми поврзани со климатските промени, заштита на животната средина и подигнување на свеста кај луѓето во однос на подобрување на околината.

Членовите на тимот на „Еко Логик“ учествуваа на семинар на теми за одржлив транспорт, кој беше одржан во Шпанија. На семинарот беа присутни и други активисти од Македонија, како и од Белгија, Египет и Шпанија.

Другиот семинар се одржа во Данска, а учество земаа активисти од цела Европа кои ја обработуваа темата „Како да се воспостави контакт и како да се комуницира со младите од вашата околина“. Оваа тема е од голема важност за организацијата „Еко Логик“, од аспект на тековни и идни активности преку кои тимот врши едукација на деца и млади во области од заштита на животна средина и одржлив транспорт.

Реализирани активности на „Етно - Беба“

Здружението „Етно - Беба“, зема активно учество во повеќе конференции и саеми каде ги презентираше своите ракотворби и сувенири:

- „Конференција за женско претприемништво“, 10 април 2014 год. во Скопје;
- „Меѓународна конференција „Моќ на жените“ организирана по повод светскиот ден на женското претприемништво, во Подгорица, Црна Гора, 15 - 18 мај;
- Саем за женско претприемништво, Подгорица, Црна Гора, 16 мај;
- Саем за мебел, Скопје, 6 - 17 јануари;
- Меѓународен саем на домашни ракотворби и сувенири, Улцињ, Црна Гора, 24 - 28 јуни.

Претседателот на здружението, Гордана Митровска - Беба, водена од своето мото „Аманетот на предците да не го заборавиме“, долги години работи проактивно во полето на промоција на традиционалното наследство, како и на едукација, вклучување и мотивирање на жените, младите и маргинализираните групи од руралните средини. „Богатството е во народот и тоа доаѓа од традицијата и историјата“ - додава таа.

Здружението „Етно - Беба“ од Куманово, повеќе од 10 години работи на зачувување и афирмација на македонското културно наследство, преку изработка и промоција на македонски носии, ракотворби и сувенири. На почетокот на 2014 год. ја започна соработката со Мултимедијалниот центар Карпино од Куманово, заеднички организирајќи ја манифестацијата „Пивтијада 2014“, која традиционално се одржа дванаеста година по ред.

„Етно - Беба“ успешно го реализираше тримесечниот проект „Занаетството низ традицијата и современото живеење“, во соработка со Здружението на уметници ракотворци АРТИ КРАФТ Македонија, Центарот за североисточен плански регион, Фондацијата за мали и средни претпријатија од Куманово и Регионалната занаетчиска комора од Куманово. Проектот беше поддржан од Министерството за економија преку Програмата за конкурентност, иновации и претприемништво, а вклучуваше активности поврзани со мапирање на стари изумрени занаети и поттикнување на младите и жените од руралните средини да започнат занаетчиски бизнис.

Реализирани активности на ЗЕМ “Езерка”

Здружението за еднакви можности „Езерка“ од Струга, во рамките на своите активности организираше повеќе трибини и средби, во периодот од месец јануари до јуни 2014.

“Феномен на трговија со луѓе и како да се заштитиме од трговијата со луѓе со посебен акцент на трудова експлоатација во земјоделскиот сектор” беше тема на трибината којашто се одржа во јануари во с. Мислешево.

Во текот на месец февруари беа реализирани работни средби со земјоделците од с.Мороишта, с.Мислешево и с.Драслајца на тема: “Како до субвенции” и “Добри земјоделски практики”. На трибината земјоделците ги истакнаа проблемите со кои што се среќаваат во текот на работењето, како што се скапите ѓубрива и семенски материјал и немањето на пласман за производство. Воедно пројавија интерес за организација на повеќе вакви средби. На трибините присуствуваа претставници од МЗШВ и пратеничката од Струга Лилјана Затурска.

Во март, во с.Белчишта и с.Требеништа се одржа трибина на тема: “Трговија со луѓе причини и последици” со посебен акцент на трговијата во градежниот, земјоделскиот, текстилниот и угостителскиот сектор.

Во мај во просториите на ОУ “Мурат Лабуништа” во с. Лабиништа, се одржа трибина на тема: “Биди среќна жена надмудри го ракот”. Меѓу присутните беа претставници од Медицински Центар Струга и тимот на Езерка.

Со земјоделците од с.Боровец се одржа трибина на тема: “Запознавање со програмата за рурален развој и ИПАРД фондовите”. На трибината беше присутна и пратеничката Лилјана Затурска и МЗШВ Струга.

Отворена регионална канцеларија на МРР во Гостивар

Со цел подобрување на координацијата и проширување на своите активности на локално ниво, Мрежата за рурален развој на Република Македонија регистрираше регионална канцеларија во Гостивар.

Покрај централната канцеларија во Скопје, МРР на РМ

досега имаше две регионални канцеларии во Битола и во Пехчево.

На ваков начин Мрежата се стреми да ги анимира чинителите на руралниот развој во сите региони на земјава и да ја подобри меѓусебната комуникација на локално ниво.

“Руралниот развој во регионот на Југоисточна Европа и Турција – Зајакнување на чинителите во руралниот развој и ЛЕАДЕР пристапот“ организирано во соработка со Постојаната работна група за рурален развој во Југоисточна Европа, ПРЕПАРЕ партнерството за рурална Европа, Мрежата за рурален развој на Република Македонија, Мрежата за рурален развој на Србија и Мрежата за рурален развој на Црна Гора

ЛЕАДЕР методот го потврди своето огромно значење во мобилизирањето на сите чинители во руралните средини во насока на соработка на локално и суб-регионално ниво и во градењето на добри релации помеѓу административните и клучните актери во руралниот развој. Националните и европските рурални мрежи, вклучувајќи ги ЛЕАДЕР, ПРЕПАРЕ и други, веќе многу години ги споделуваат своите искуства и се сè повеќе присутни и активни во регионот. Тие отсекогаш потенцираа и се обидуваа да промовираат заедничко разбирање и соработка помеѓу властите и чинителите, како и партнерства помеѓу јавниот, приватниот и граѓанскиот сектор на суб-регионално ниво. Исто така, тие преку своите програми, ја нагласија и демонстрираа важноста на интернационалната размена и остварувањето на лич-

ни контакти помеѓу сите инволвирани, како и значењето на учење од практични примери кое може да се спроведе преку размена на искуства и вмрежување.

Надоврзувајќи се на искуството опишано погоре, Европската Комисија ја понуди својата поддршка за спроведување на една стимулативна иницијатива која ќе им помогне на оние коишто се вклучени во креирањето и имплементацијата на програмите за рурален развој во Југоисточна Европа и Турција.

Во периодот од 31 март до 2 април, оваа иницијатива беше организирана во форма на дводневна теренска посета или т.н. „патувачка работилница“ и еднодневна национална конференција во секоја од трите земји во Југоисточна Европа – Република Македонија, Црна Гора и Србија – после што следеше завршна конференција која се одржа во Брисел. Настанот беше заеднички инициран од Постојаната работна група за рурален развој во Југоисточна Европа и ПРЕПАРЕ партнерството на рурална Европа, со поддршка од TAIEХ (Инструмент за техничка поддршка и размена на информации) и мрежите за рурален развој на Република Македонија, Србија и Црна Гора.

Настанот имаше две главни цели:

- Да ја подигне свеста кај сите чинители во руралниот развој, посебно идните локални акциски групи како дел од ЛЕАДЕР пристапот, во однос на можностите и средствата за вклучување и соработка во релевантната политика и донесувањето одлуки на национално ниво.
- Да го насочи вниманието на националните администрации и носители на одлуки, кон важноста од постоењето на структурирани средства за вклучување на чинителите, а особено на локалните актери од руралните средини, во креирањето и спроведувањето на политиките во земјоделството и руралниот развој.

Учесници

Помеѓу учесниците во патувачката работилница беа: претставници на јавни администрации и водечки организации од Турција и секоја од земјите – кориснички на ИПА од Југоисточна Европа; учесници од различни организации од трите земји – домаќини – Република Македонија, Црна Гора и Србија; официјални претставници на Европската Комисија – DG AGRI (Директорат за земјоделство) и DG ENLARG (Директорат за проширување); неколку членови или официјални прет-

ставници на Европскиот Парламент; претставници на ПРЕПАРЕ партнерството и Постојаната работна група за рурален развој во Југоисточна Европа, мрежите за рурален развој од земјите – домаќини; експерти од земјите членки на ЕУ кои имаа улога на известувачи или советници во групите на патувачката работилница.

Мрежата за рурален развој на Република Македонија (МРР на РМ) имаше задача да ја креира и модерира програмата за теренската посета во Македонија и националната конференција, со цел да се сретнат руралните актери и да дебатираат во рамки на пристапите кои овозможуваат ефективно учество на руралните чинители во развојните процеси.

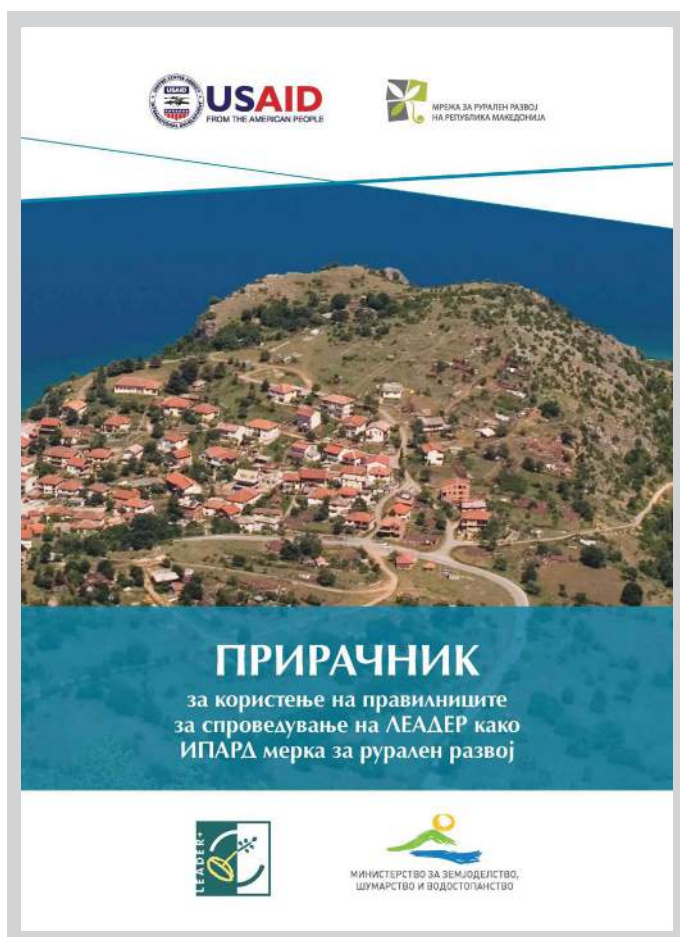
Теренските посети им овозможија на учесниците да соберат информации и да видат практични примери на соработка помеѓу чинителите, како руралните чинители може да бидат вклучени во процесот на дизајнирање и спроведување на политиките за земјоделство и рурален развој, особено преку употреба на ЛЕАДЕР пристапот на подолг период.

Завршната конференција беше одржана на 8 април во Брисел, каде се собраа претставници од групите на патувачката работилница во Македонија, Србија и Црна Гора. По презентацијата на извештаите од патувачката работилница, Комесарот за Земјоделство и рурален развој на ЕУ, г-дин Дечиан Чолош, даде свој вовед во понатамошната панел дискусија. Претставници на министерствата за земјоделство од Македонија, Србија и Црна Гора, како и претставници на мрежите за рурален развој од овие земји, имаа свое обраќање. Претседателот на Мрежата за рурален развој на Република Македонија ги презентираше потенцијалите и можностите во руралните средини и потребата од соработка помеѓу структурите на мрежата (МРР на РМ) и МЗШВ во поврзување на луѓето во насока на размена на искуства и знаење, информирање и промоција на акциите за рурален развој, наоѓање на проектни партнери и овозможување на луѓето да се чувствуваат посилни како дел од една поголема целина. Со други зборови, постои потреба од спроведување на кампања преку која ќе се рашири филозофијата, принципите и опсегот на ЛЕАДЕР методот заснован на своите седум специфични карактеристики, со цел да се постигне одржлив рурален развој ширум земјата. Во текот на Конференцијата, МРР на РМ доби признание за нејзината значајна улога во процесите за рурален развој во Македонија.

Прирачник за користење на правилниците за спроведување на ЛЕАДЕР како ИПАРД мерка за рурален развој

Во рамките на проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени, Мрежата за рурален развој на РМ го подготви овој прирачник за користење на правилниците за спроведување на ЛЕАДЕР како ИПАРД мерка за рурален развој. Двата правилника подготвени од страна на МЗШВ ги пропишуваат содржината и методологијата за подготовка на стратегиите за локален развој, како и условите за запишување на Локална акциона група во ЛАГ евиденцијата.

Овој прирачник ќе претставува важна алатка во процесот на информирање и обука за ЛЕАДЕР методологијата како водечки концепт за развој на руралните средини.

Промовирани советодавни пакети за адаптација на земјоделството кон климатските промени

Во рамки на проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени, професорите од Земјоделскиот институт и Факултетот за земјоделски науки и храна, изминативе две години интензивно работеа на тестирање и демонстрирање на различни мерки за адаптација на земјоделското производство кон климатските промени. Добиените резултати и придобивките од специфичните адаптивни мерки, кои беа аплицирани и тестирани во градинарството, овоштарството и лозарството, помогнаа во подготовката на 9 различни брошури и 4 видео материјали кои беа снимани во текот на целата вегетативна сезона. Целта на овие советодавни пакети е да ја едуцираат пошироката јавност за негативните ефекти од климатските промени и можностите за адаптација на земјоделското производство и заштита од штетните влијанија.

Сите материјали се дистрибуирани до земјоделците, советниците на АПРЗ (Агенција за поттикнување и развој на земјоделството), претставници на министерства, земјоделски организации и пошироката јавност, преку работилници, медиуми и интернет страниците на МРР и АПРЗ.

Промоција на советодавните пакети и споделување на резултатите и достигнувањата во рамки на проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени

На 21 февруари 2014 год. во Битола, 28 февруари во Неготино и 11 март во Струмица, Мрежата за рурален развој на Република Македонија организираше работилници наменети за советниците од АПРЗ (Агенција за поттикнување и развој на земјоделството) и земјоделци, со цел да ги презентира резултатите и придобивките од употребата на земјоделски мерки за адаптација кон климатските промени, коишто беа тестирани и демонстрирани во текот на изминатата вегетативна сезона, во рамки на проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени. На настаните беа промовирани советодавните пакети кои ги опишуваат и објаснуваат специфичните мерки и техники за адаптација кон климатските промени, коишто беа аплицирани и тестирани во овоштарството, лозарството и градинарството. На работилницата во Битола присуствуваа преку 60 учесници, претставници на АПРЗ и земјоделци од западниот дел на Република Македонија (Битола, Прилеп, Ресен, Охрид, Струга, Демир Хисар и Крушево). Исто така, повеќе од 60 претставници на АПРЗ, ФФРМ (Федерација на фармери на Република Македонија) и индивидуални земјоделци, присуствуваа на работилницата во Неготино, додека работилни-

цата во Струмица собра повеќе од 70 посетители. Професорите од Факултетот за земјоделски науки и храна и Земјоделскиот институт, коишто работат на проектот, ги презентираа резултатите од истражувањето во последните 18 месеци и ги објаснија придобивките од различни земјоделски мерки коишто ќе им помогнат на фармерите да го адаптираат земјоделското производство кон климатските промени и оттука да го зачуваат приносот.

Квиз за климатски промени

На 9 мај, во средното земјоделско училиште „Гоце Делчев“ во Валандово, проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени организираше Квиз за климатски промени. Надоврзувајќи се на успехот од минатогодишниот караван за климатски промени, новата кампања беше осмислена како квиз каде целната група се средношколците од земјоделските училишта. Настанот се одржа како посебна дисциплина, во рамките на дводневниот државен натпревар на средните земјоделски училишта во Македонија. Во квизот учествуваа по двајца ученици од сите 10 училишта, меѓу кои и учениците од СОУ „Димитар Влахов“ од Струмица, кои се изборија за првата награда.

Преку оваа активност, проектот на УСАИД има за цел да ја зголеми свеста кај младите луѓе за влијанието на климатските промени врз земјоделството и потребата од имплементација на адаптивни мерки во лозарството, градинарството и овоштарството.

Четврти собраниски состанок на Балканската мрежа за рурален развој

На 9 мај, во Јахорина, Босна и Херцеговина, Балканската мрежа за рурален развој (БМРР) го одржа четвртиот собраниски состанок, во рамки на 29ата сесија на Собранието на Постојаната работна група за рурален развој во Југоисточна Европа. Покрај членките на БМРР – мрежите за рурален развој на Македонија, Србија и Црна Гора – на состанокот присуствуваа и претставници на Националната мрежа за рурален развој на Бугарија, Хрватската мрежа за руален развој и Мрежата за рурален развој во Босна и Херцеговина.

По презентацијата на тековните активности од страна на сите мрежи и претставувањето на Националната

мрежа за рурален развој на Бугарија, беше отворена дискусија за критериумите и принципите за стекнување членство во БМРР. Уште еднаш, членките на мрежата покажаа отвореност и интерес за вклучување на сите Балкански земји.

Дополнително, беа договорени уште три состаноци на БМРР во текот на 2014, каде ќе се дискутира и ќе биде финализирана стратегијата на БМРР и акциониот план за периодот 2014 – 2016 год. На состаноците се очекува да се донесе одлука за вклучување на руралните мрежи од Бугарија, Хрватска и Босна и Херцеговина, кои ја изразија својата желба да станат членки на БМРР.

Учество на Балканската мрежа за рурален развој (БМРР) на 13иот Шведски рурален парламент

Во периодот од 16ти до 18ти мај, во местото Гевлеборг, Сандвикен, во Шведска, се одржа 13иот рурален парламент. Мрежата за рурален развој на Република Македонија заедно со останатите членови на Балканската мрежа за рурален развој (БМРР) и Постојаната работна група за рурален развој во Југоисточна Европа, учествуваа во 13иот Шведски рурален парламент. БМРР беше презентирана на парламентот преку свој штанд и промотивни материјали, како и преку своето активно учество во работниот дел на настанот.

Во рамките на парламентот беше организирана прес конференција со локални медиуми во Шведска. Во име на Постојаната работна група за рурален развој во Југоисточна Европа, проектниот менаџер, Богданка Левеска Ѓоршоска ја претстави Главната канцеларија/ Секретаријат и Балканската мрежа за рурален развој. На прес конференцијата учествуваше и Петар Ѓоргиевски, член на БМРР, кој ги запозна медиумите со активностите на Мрежата за рурален развој на Република Македонија.